

Muistio

1 (4)

6.10.2022

Talousvaliokunnalle

**Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle avoimuusrekisterilaiksi
HE 98/2022 vp**

Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry (EK) kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta. Lausuntonaan EK esittää seuraavaa.

1. Yleistä

EK kannattaa avoimuusrekisterin perustamista ja pitää vaikuttamisen avoimuutta ja läpinäkyvyyttä tärkeänä yhteiskunnallisena arvona. Poliittiseen päätöksentekoon vaikuttaminen on osa normaalia ja avointa demokraattisesti toimivaa järjestelmää. Vaikuttamistoiminnan tarkoituksena on varmistaa poliittisten päättäjien ja viranomaisten laaja-alainen tiedonsaanti mahdollisimman aikaisessa vaiheessa, jotta poliittinen päätöksenteko palvelisi eri intressitahoja mahdollisimman hyvin.

EK kiinnittää huomion siihen, että avoimuusrekisteri edellyttää toimenpiteitä vaikuttamistyötä tekeviltä. Vaikka vaikuttamisen kohteilta ei vaadita toimenpiteitä, on mahdollista, että vaikuttamisen kohteet, kuten yksittäiset kansanedustajat, alkavat arvioimaan tapaamisiaan sen perusteella millainen julkisuuskuva avoimuusrekisteristä ilmenevien tietojen pohjalta heistä muodostuu. Sääntelyn ei tulisi tätä kautta johtaa siihen, että poliittisten päättäjien kuten esimerkiksi yksittäisten kansanedustajien ja eri intressitahojen keskinäinen vuoropuhelu vaikeutuu tai vähenee.

2. Soveltamisala

EK pitää hyvänä, että lain soveltamisalaksi on ensivaiheessa valittu eduskunta ja ministeriöt.

3. Hallinnollinen taakka ja raportoitavien tietojen yksityiskohtaisuus

EK:n näkemyksen mukaan hallinnollista taakkaa tulee luoda mahdollisimman vähän vaikuttamistoimintaa harjoittaville eli raportointivelvollisille. Vaikuttamistoimintaa harjoittavien osalta työmäärä ja taakka, jonka raportointi aiheuttaa, ovat vielä epäselviä, kun tiedossa ei ole millaisin käytännönjärjestelyin raportointi toteutetaan.

Lähtökohtana tulee huomioida käytännön toiminnassa datan viennin vaivattomuus ja rajapintojen rakenteelliset ratkaisut. EK ehdottaa, että

Lainsäädäntö ja hallinto/Yrityslainsäädäntö
Johanna Linna

6.10.2022

neuvottelukunta voisi tehdä yhteistyötä valvovan viranomaisen kanssa käytännön ratkaisujen osalta rekisterin testaus- ja käyttöönottovaiheissa. Hallinnollisena taakkana tulee huomioida myös avoimuusrekisterin tekninen toteutus, kuinka raportoitavat tiedot saadaan vietyä mahdollisimman yksinkertaisesti rajapintoja hyödyntäen avoimuusrekisteriin. Tekniselle täytäntöönpanolle pitää olla riittävästi aikaa.

Raportoitavien tietojen määrä tulee olla tarkoituksenmukainen avoimuusrekisterin tavoitteiden kannalta, liian yksityiskohtainen tietojen kerääminen ei ole tarkoituksenmukaista eikä tue avoimuusrekisterin tavoitteita vaan lisää tarpeettomasti ilmoitusvelvollisten hallinnollista taakkaa. Vaikka hallinnollista taakkaa on yritetty hillitä riittävällä yleisyyden tasolla vaikuttamistoiminnan raportoinnissa, täytyy kuitenkin ottaa huomioon, että raportoinnin mahdollistamiseksi on kerättävä hyvin yksityiskohtaista tietoa järjestöissä ja yrityksissä.

EK katsoo, että toimintailmoitukseen kirjattavien yhteydenottojen teema on kirjattava aihelähtöisesti eikä sitä pidä ulottaa vapaamuotoisiin keskusteluihin. Lisäksi EK toteaa, että vaikka lakiesityksessä on pyritty lausuntovaihetta tarkemmin määrittelemään mitä kuuluu vaikuttamiseen, niin edelleen tulee olemaan hankaluuksia tietää, mitä voi jättää pois raportoinnista. Lakiesityksen perustelujen mukaan vaikuttamista on esimerkiksi talousarvioon, määrärahojen käyttöön sekä säädöshankkeiden ja politiikkaohjelmien sisältöön vaikuttaminen. Tämä on sisällytettävä myös lain 6 §:ään Rekisterin tiedot.

4. Taloudellisten tietojen raportointi

EK esittää, että taloudellisten tietojen osalta palataan mietinnössä esitettyyn menettelyyn, eli taloudellisten resurssien ilmoittamiseen arviopohjaisesti sopivassa suuruusluokassa. Tämä raportointitapa tulisi koskea sekä vaikuttamistoimintaa että vaikuttamistoiminnan neuvontaa harjoittavia.

Suuruusluokittain tapahtuva raportointi toteutettaisiin esim. seuraavasti; ei palkattua henkilökuntaa vaikuttamistoiminnassa, alle 1 henkilötyövuosi, 1–10 henkilötyövuotta jne. tai alle 10 000 euroa/vuodessa, 10 000–50 000 euroa vuodessa, 50 000–150 000 euroa jne.). Katsomme, että tämä antaa riittävän tarkan yleiskuvan vaikuttamistoiminnan resursseista ja vastaa paremmin avoimuusrekisterilaille asetettuja tavoitteita kuormittamatta ilmoitusvelvollisia tarpeettoman paljon.

5. Pienimuotoisen toiminnan määritteleminen

Esityksessä avoimuusrekisterilain 4 §:n mukaan avoimuusrekisteriin ei tarvitse tehdä rekisteröinti-ilmoitusta, jos toimija harjoittaa ainoastaan pienimuotoista vaikuttamistoimintaa. EK pitää hyvänä, että pienimuotoisen toiminta on rajattu lain soveltamisalan ulkopuolelle. EK katsoo kuitenkin, että määritelmä on liian ahdas. Esityksen mukaan pienimuotoista vaikuttamistoimintaa on toimintaa, jossa yhden kalenterivuoden

Lainsäädäntö ja hallinto/Yrityslainsäädäntö
Johanna Linna

6.10.2022

aikana yhteydenpito sisältää yhteensä enintään viisi yksittäistä yhteydenottoa yhteen tai useampaan vaikuttamistoiminnan kohteeseen (*pienimuotoinen vaikuttamistoiminta*).

EK katsoo, että tämä raja on liian matala ja aiheuttaa käytännön hankaluuksia pienimuotoista vaikuttamistoimintaa harjoittavien tahojen osalta ja lisää näiden toimijoiden hallinnollista taakkaa kohtuuttomasti. Esimerkiksi valtionapua saava pieni järjestö tai säätiö, jonka vaikuttamistoiminta on hyvin pientä ja epäsäännöllistä, tulisi sääntelyn piiriin. Tällainen tilanne voisi syntyä esimerkiksi tilanteessa, jossa pieni toimija käy keskustelua yli viiden kohteena olevan henkilön, esimerkiksi kansanedustajan tai ministeriön valmistelijan kanssa tulevan vuoden valtionaputarpeistaan.

6. Neuvottelukunnan perustaminen

EK kannattaa neuvottelukunnan perustamista ja ilmaisee halukkuutensa olla neuvottelukunnan jäsen. Neuvottelukunnan toimivuuden kannalta on aivan keskeistä, että siihen valitaan riittävä edustus vaikuttamistoimintaa harjoittavista edunvalvontajärjestöistä. Neuvottelukunnan ja avoimuusrekisterin yhteistyö on välttämätöntä menestyksekkään lopputuloksen ja käytäntöjen aikaansaamiseksi.

EK näkee kannattavana, että avoimuusrekisterin käytössä korostuvat neuvonta ja neuvottelu. Neuvottelukunnan rooli epäasiallisen vaikuttamisen torjunnassa ja neuvoa-antavana elimenä on ensiarvoisen tärkeä, kun käydään vuoropuhelua vaikuttamisesta ja sen käytännöistä. Neuvottelukunnan avulla viranomaisilla ja muilla intressitahoilla on aito mahdollisuus vaihtaa ja saada tietoa, jota heillä ei muuten olisi käytettävissä sekä luoda yhdessä sopivat käytännöt rekisterin käyttöönottoa varten.

7. Asiakkaan puolesta tehtävä vaikuttaminen

EK pitää hyvänä esityksen lähtökohtaa, jossa kaikki vaikuttamistoiminta, joka on suunnitelmallista ja pitkäjänteistä kuuluu avoimuusrekisterin piiriin. Vaikuttamistoimintaa harjoittavia toimijoita, kuten edunvalvontajärjestöjä ja vaikuttajaviestintätoimistoja, on kohdeltava tässä suhteessa samalla tavalla. Avoimuusrekisterin käyttöönotto ei saa kuitenkaan vaarantaa tai vahingoittaa elinkeinoharjoittajien välisiä liikesuhteita.

Vaikuttamistoiminnan neuvonnan osalta on ollut pelkoja kaksinkertaisesta raportoinnista. Perusteltua on, että vain toinen osapuolista raportoi yhteydenpidosta. Kaksinkertaisen raportoinnin riski sisältyy myös tilanteisiin, joissa pitkäjänteistä vaikuttamistoimintaa harjoittava yritys käyttää myös vaikuttajaviestintätoimiston palveluita, jolloin vaikuttaminen voi näyttäytyä todellista laajempaan.

Lainsäädäntö ja hallinto/Yrityslainsäädäntö
Johanna Linna

6.10.2022

Tämä kaksinkertainen raportointi johtaa myös liikesalaisuuksien kannalta ongelmalliseen tilanteeseen, kun asiakaskohtainen liikevaihto voidaan päätellä rekisteristä saatavien tietojen perusteella. Raportoitavien tietojen laajuutta tulisikin muuttaa siten, että liikesalaisuuksia ei paljastu.

8. Muita huomioita

EK pyytää edelleen kiinnittämään huomiota lakitekstin selkeyteen. Erityisesti EK pyytää kiinnittämään huomiota 4 §:n muotoiluun. Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan mm., että lakia ei sovelleta tavanomaiseen asiointiin viranomaisissa.

Nyt 4 §:ssä todetaan, että avoimuusrekisteriin ei tarvitse 3 §:n 1 momentissa säädetystä poiketen tehdä rekisteröinti-ilmoitusta, jos toimija harjoittaa **ainoastaan** 4 §:ssä mainittua toimintaa.